

Анотація дисципліни
«Засади конституційного ладу»
Рівень вищої освіти – доктор філософії
Спеціальність – D8 Право
Кількість кредитів – 3
Загальна кількість годин – 90

Мета викладання навчальної дисципліни – формування в аспірантів цілісного науково-теоретичного уявлення про засади конституційного ладу як фундаментальну систему нормативно закріплених принципів, цінностей та інституційних основ організації суспільства і держави, їхню юридичну природу, зміст, функціональне призначення та місце в системі конституційно-правового регулювання; поглиблення знань про історичні закономірності становлення конституційного ладу, сучасні доктринальні підходи до визначення його сутності, структури та гарантій стабільності; розвиток здатності до критичного осмислення проблем співвідношення конституційного, державного і суспільного ладу, конституційних цінностей та принципів, народного суверенітету й установчої влади, демократії та верховенства права; формування навичок наукового аналізу конституційних засад організації та здійснення публічної влади, забезпечення прав і свобод людини, функціонування громадянського суспільства, а також визначення перспектив удосконалення механізмів реалізації та захисту засад конституційного ладу України в умовах воєнного стану, демократичної трансформації, європейської інтеграції та післявоєнного державотворення.

Основними завданнями вивчення дисципліни є формування в аспірантів поглиблених знань про теоретико-методологічні засади дослідження конституційного ладу; історичні передумови виникнення та еволюцію конституційних основ організації суспільства і держави; поняття, сутність, ознаки та структуру конституційного ладу; співвідношення конституційного, державного і суспільного ладу; юридичну природу та систему засад конституційного ладу; народний суверенітет і форми здійснення народовладдя; конституційні принципи демократичної, правової та соціальної держави; республіканську форму правління, унітарний державний устрій і політичний плюралізм; принцип поділу державної влади та систему стримувань і противаг; верховенство права, верховенство Конституції та принцип законності; конституційні засади правового статусу людини і громадянина; економічні, соціальні, політичні та духовно-культурні основи конституційного ладу; конституційні засади територіальної організації публічної влади та місцевого самоврядування; механізми реалізації, гарантування й охорони засад конституційного ладу; конституційну ідентичність і конституційну безпеку; особливості захисту конституційного ладу в умовах надзвичайних правових режимів; практику Конституційного Суду України щодо тлумачення та захисту основоположних конституційних принципів; сучасні тенденції розвитку та трансформації засад конституційного ладу України.

Опис дисципліни: Засади конституційного ладу як предмет наукового пізнання. Поняття, сутність та юридична природа конституційного ладу. Конституційний лад як політико-правовий і соціальний феномен. Історична еволюція концепцій конституційного ладу. Конституціоналізм і конституційний лад: співвідношення понять. Конституційний, державний і суспільний лад: спільні та відмінні ознаки. Формальний і фактичний конституційний лад. Структура та основні елементи конституційного ладу. Поняття, ознаки та система засад конституційного ладу. Юридична природа конституційних принципів. Конституційні цінності та їх нормативне закріплення. Засади конституційного ладу в системі конституційного права України. Розділ I Конституції України «Загальні засади»: зміст і нормативне значення. Народний суверенітет як фундаментальна засада конституційного ладу. Народ як носій суверенітету та єдине джерело влади. Установча влада народу та форми її реалізації. Безпосередня та представницька демократія в системі конституційного ладу. Конституційні засади виборів і референдумів. Демократична держава: поняття, ознаки та конституційні принципи. Республіканська форма правління та її конституційно-правове значення. Правова держава як засада конституційного ладу. Верховенство права: поняття, зміст і конституційне значення. Верховенство Конституції України та її найвища юридична сила. Пряма дія конституційних норм. Принцип законності в організації та діяльності органів публічної влади. Соціальна держава та конституційні засади соціальної справедливості. Людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека як найвища соціальна цінність. Права і свободи людини як змістовна основа конституційного ладу. Відповідальність держави перед людиною. Принцип рівності та заборона дискримінації. Поділ державної влади на законодавчу, виконавчу та судову. Система стримувань і противаг у механізмі державної влади. Конституційні засади організації та функціонування органів державної влади. Унітаризм як засада державного устрою України. Державний суверенітет, незалежність і територіальна цілісність України. Конституційні засади територіального устрою держави. Місцеве самоврядування в системі засад конституційного ладу. Децентралізація публічної влади та принцип субсидіарності. Політична, економічна та ідеологічна багатоманітність. Політичний плюралізм і багатопартійність. Конституційні засади функціонування громадянського суспільства. Свобода об'єднань і політичної діяльності. Конституційні основи економічної системи. Право власності та гарантії його захисту. Соціальна спрямованість економіки. Конституційні засади використання природних ресурсів. Конституційне регулювання мовних, культурних і духовних відносин. Державна мова та гарантії мовних прав. Світський характер держави та свобода світогляду і віросповідання. Конституційні засади національної безпеки та оборони держави. Механізм реалізації засад конституційного ладу. Гарантії конституційного ладу: поняття, система та види.

Форма підсумкового контролю: екзамен.